

Opleiden en omscholen voor de banen van de toekomst

EEN LEVEN LANG LEREN

Leren eindigt al lang niet meer bij een diploma mbo, hbo of wo. Om de banen van de toekomst te kunnen vervullen, is het nodig dat mensen zich continu blijven ontwikkelen. Hierbij vinden onderwijsinstellingen en bedrijven elkaar in innovatieve opleidingstrajecten.

CIV Water werkt aan transitie van docent én werknemers

De snelle ontwikkelingen in tal van sectoren maken het bouwen aan een toekomstbestendige beroepsbevolking tot een belangrijk vraagstuk. Voor het initieel onderwijs worden momenteel onderwijsprogramma's samengesteld die aansluiten op ontwikkelingen waar we tien tot twintig jaar geleden nog niet of nauwelijks mee bezig waren: energietransitie, voedseltransitie, duurzaamheid. Zo zorgen we dat er jonge mensen op de arbeidsmarkt komen die zijn voorbereid op de banen van de toekomst. Maar van even groot belang is het dat werkenden voortdurend worden bij- en omgeschoold. Ook hun werk verandert immers. Sommige banen verdwijnen (denk aan het dichtdraaien van de gaskraan in Groningen), andere banen veranderen, nieuwe banen ontstaan.

**“VOOR DE BANEN VAN DE TOEKOMST
HEBBEN WE GOED OPGELEIDE
MENSEN NODIG”**

PPS en een leven lang leren

De toenemende vervlechting van onderwijs en arbeidsmarkt biedt veel aanknopingspunten voor publiek-private samenwerking waarin een leven lang leren wordt gefaciliteerd. Een dergelijke PPS kan zowel een innovatieroute voor het initieel onderwijs zijn als een scholingsprogramma voor werkenden. Op basis van een actueel vraagstuk worden onderwijsprogramma's

ontwikkeld, die vervolgens in een PPS worden doorontwikkeld tot korte trainingen, masterclasses en leergangen voor werkenden. Omgekeerd worden opleidingsprogramma's die voor werkenden zijn ontwikkeld, soms ook aangeboden aan studenten.

Wat doen de verbinders onderwijs-bedrijfsleven?

Het ontwikkelen en uitvoeren van dit model leunt zwaar op docenten en experts uit het bedrijfsleven.

Belangrijke activiteiten binnen deze PPS zijn:

- Trainingen, masterclasses en leergangen ontwikkelen en uitvoeren
- Programma's op maat maken voor bedrijven
- Bekendheid geven aan de mogelijkheden van het trainingsbureau
- Zorgen voor kwalificaties conform wet- en regelgeving of branchespecifieke certificaten

In bestaande projecten worden deze taken uitgevoerd door mensen met de volgende rollen: docent, trainer in onderwijs en/of industrie, coach, instructeur, hybride docent.

Voorbeeld: CIV Water en Agri & Food

De CIV's Water en Agri & Food richten zich sinds 2013 op de ontwikkeling van jongeren én werkenden tot wendbaar vakman. Zij geven ontwikkeltrajecten vorm in samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven (ook internationaal). De trajecten worden dikwijls niet alleen aan de medewerkers van bedrijven aangeboden, maar ook als keuzedeel aan mbo-studenten. Initiatiefnemers zijn Friesland College en Nordwin College en de Stichting Aeres Groep.

Op de volgende pagina's vertellen drie 'verbinders' van CIV Water en CIV Agri & Food over hun ervaringen: twee docenten van MBO Life Sciences die opleidingstrajecten voor bedrijven ontwikkelen en een docent van Aeres MBO die 'een leven lang leren' als leidraad voor zijn onderwijs hanteert.

ALTIJD BEZIG MET MORGEN

Elton van Ginkel (27 jaar) is docent melk- en pluimveehouderij bij Aeres MBO. Hij heeft daarnaast zelf een melk- en pluimveehouderij en is dus een 'hybride docent'.

Hoe slaat Aeres MBO de brug tussen onderwijs aan studenten en scholing van werkenden?

"Natuurlijk proberen we jongeren in het mbo genoeg bagage mee te geven, maar de innovatie binnen onze sector gaat vliegensvlug. Vaak harder dan de jongeren zelf kunnen bijbenen. Wanneer ze dan behoefte hebben aan bijscholing, kunnen ze bij ons cursusonderwijs volgen. Een leven lang leren dus."

"OMDAT WE ALLE PARTIJEN NAUW HEBBEN BETROKKEN BIJ DE ONTWIKKELING, STAAT ER NU EEN GEBORGDE OPLEIDING"

Wat wil je overbrengen in het onderwijs?

"Ik ben werkzaam als melk- en pluimveehouder en zit in een overnametraject bij mijn ouders. Alles wat ik leer, probeer ik aan mijn studenten mee te geven. Als je les krijgt van iemand die bezig is met morgen, raak je zelf ook meer geïnspireerd door wat er morgen gaat komen."

Welke rol heb jij als docent?

"De studenten leveren het product, ik coach het proces. Dus je stuurt vier jongens de stal in, dan heeft er eentje de leiding en daarna ga je evalueren: oké, hoe is dat leidinggeven gegaan? Hoe kan het de volgende keer beter?"

En wat is jouw rol in de PPS?

"Wij houden in het Poultry Innovation Lab van het CIV Agri & Food 1000 leghennen en 825 vleeskuikens en doen daar onderzoek naar in samenwerking met private partijen. Het onderzoek en de materialen zijn mede door het CIV gefaciliteerd."

Waarom vervul juist jij deze rollen?

"Mijn leeftijd is een factor: ik ben 27 en werk al bijna 5 jaar op deze onderwijsinstelling. Daarnaast ken ik de praktische kant goed en ben ik altijd op zoek naar het innovatieve."

"IK LEG MIJN LEERLINGEN ALTIJD UIT DAT IK OOK OP MIJN 65E NOG ELKE DAG ZAL LEREN"

Hoe kun je ontwikkelingen uit de sector in het onderwijs implementeren?

"Twee jaar terug hebben wij het pluimveeonderwijs totaal herschreven in de vorm van e-learnings. De leerlingen die wij binnenkrijgen, worden meer met moderne media grootgebracht dan met een boek. Nu kunnen ze het onderwijsmateriaal speelser tot zich nemen en hoeven ze geen lappen tekst te lezen."

Wat vinden collega's ervan?

"Sommigen zeiden: als je die mannen niet in de klas hebt, dan heb je toch geen controle? Maar ik kan op de computer precies zien wat ze inleveren, wanneer ze voor het laatst geweest zijn. Ik heb meer data dan wanneer ze hier in de klas zitten. Ik denk ook niet dat dit concept overal toepasbaar is, maar ik denk wel dat de combinatie van theorie en praktijk enorm veel voordelen biedt, evenals de combinatie van een theoriegedeelte vanuit huis met een geconcentreerd praktijkgedeelte dat zich binnen een klein tijdsbestek afspeelt."

➤ interview gaat verder op de volgende pagina

Elton van Ginkel werkt met twee studenten aan een leven lang ontwikkelen in de pluim- en melkveehouderij.

Wat zijn de effecten?

"Ik merk dat het leren voor mijn studenten makkelijker gaat, vooral omdat ze in eigen tempo werken. En dat ze sociaal ontwikkeld van de opleiding afstappen. Ze durven beter mensen aan te spreken omdat we ze vaak kleine opdrachten geven waarvoor ze mensen moeten aanspreken."

"OMARM INNOVATIE EN SLUIT JE NOOIT AF"

Wat is de stand van zaken?

"Omdat we alle partijen nauw hebben betrokken bij de ontwikkeling, staat er nu een geborgde opleiding, die gedragen wordt door de sector. Het heeft ons ook een enorm netwerk opgeleverd. We kunnen bedrijven bezoeken, worden op de hoogte gehouden van innovatieve ontwikkelingen en krijgen de vraag of we studenten kunnen inzetten bij onderzoeken."

Waar ben je echt trots op?

"Op mijn pilot voor een internationale pluimveecursus. Studenten uit zes landen hebben in hun thuisomgeving het nieuwe e-learningmateriaal doorlopen, gevolgd door een tweeweekse praktijkcursus hier in Barneveld. Je zag dat al die jongens hetzelfde basisniveau hadden toen ze hier die praktijkweken kwamen volgen. Ze leerden nog sneller dan onze eigen studenten! Een ander voorbeeld: momenteel zijn we in ons Poultry Innovation Lab bezig met een onderzoek naar soja van Nederlandse herkomst. Dat doen we samen met het hbo: het handenwerk én het grotere denkwerk."

Je zegt het al: de ontwikkelingen gaan vliegensvlug. Is het lastig om door technologie ingehaald te worden?

"Ik leg mijn leerlingen altijd uit dat ik niet alles weet en ook op mijn 65e nog elke dag zal leren."

Wat is volgens jou de sleutel tot succesvolle publiek-private samenwerking?

"Frequent samenzitten, overleggen wat de arbeidsmarkt over drie jaar of vijf jaar vraagt en wat het onderwijs op dit moment biedt. Wat hebben jullie straks nodig, wat bieden wij nu aan? En daar jaarlijks slagen in maken."

Heb je aanbevelingen voor collega's die een rol gaan spelen binnen een PPS?

"Als je als docent een private organisatie wil binnenkomen, zorg dan dat je van tevoren goed het doel voor ogen hebt. Wat wil je, hoe wil je het implementeren, waarom is het zowel goed voor jouw leerlingen als voor die organisatie?"

Heb je nog wijze woorden tot slot?

"Omarm innovatie en sluit je nooit af. Houd het open, gooi nooit een deur dicht."

LEREN VAN ECHE PROBLEMEN

Waar gaat het om bij het werk dat jij doet in het kader van de PPS?

Bertus: "Het gaat om de vraag hoe mensen hun werk kunnen blijven doen als automatisering en robotisering een steeds grotere rol gaan spelen en er veel meer verantwoordelijkheden op ze afkomen."

Wat doe je concreet?

Robbert: "Ik werk bij – en vooral mét - Vitens aan een opleidingsprogramma dat operators klaarstoomt voor de toekomst. Wat hebben zij nodig en welk onderwijs past daarbij? De gastdocenten (de technologen van Vitens) ontwikkelen casussen, waar de studenten (de operators) mee aan de slag gaan. Ik begeleid dat en ondertussen ondersteun ik de technologen op didactisch vlak."

"VROEGER STOND IK LESJES AF TE DRAAIEN, NU HOOR IK CONSTANT WAT NIEUWS"

Wat levert dit werk op voor jou?

Bertus: "Vroeger stond ik lesjes af te draaien, nu hoor ik constant wat nieuws. Door in dit soort samenwerkingsverbanden te zitten, word je constant geconfronteerd met hoe het in het bedrijfsleven gaat. Daar leer je ontzettend veel van."

"HOE KUNNEN MENSEN HUN WERK BLIJVEN DOEN ALS AUTOMATISERING EN ROBOTISERING EEN STEEDS GROTERE ROL SPELEN?"

Waar ben je trots op?

Bertus: "Deelnemers zitten anders in hun lesprogramma's. Ze zijn veel meer op zoek naar hun eigen leervraag dan dat ik hen voorhoud wat ze allemaal moeten weten. Ze ontdekken dat het niet wij-zij is, maar wij-met-zijn-allen."

Robbert: "Ik ben er trots op dat het leren leuk is. In het verleden gaf je nog wel eens een opdracht en dan hoorde je zo'n zucht door een klas gaan... Deze mensen zijn fanatiek aan de slag, want ze werken aan echte problemen. Dat was voor mij een eyeopener."

Bertus Faber en Robbert de Geus zijn docent bij MBO Life Sciences (Nordwin Collge en Friesland College) en geven in opdracht van CIV Water vorm aan opleidingstrajecten voor medewerkers van Vitens, Royal Steensma BV in Franeker en JD Engineers in Joure.

Robbert de Geus

"HEEL VEEL DOCENTEN HEBBEN HET IDEE DAT ZE VOOR HUN VAK ALWETEND MOETEN ZIJN, MAAR DAT HOEFT HELEMAAL NIET"

Wat is er nodig om een leven lang leren tot een succes te maken?

Bertus: "Dat je als opleider heel goed in contact bent met het management van het bedrijf. Vaak maakt een bedrijf zich weinig zorgen over de inhoud van een opleiding: ze willen dát er een opleiding gegeven wordt met een bepaald resultaat aan het eind. Maar het gewenste resultaat komt er alleen als het management daadwerkelijk betrokken is."

Wat vind jij een belangrijke les voor docenten die lesgeven binnen bedrijven?

Bertus: "Durven loslaten. Heel veel docenten hebben het idee dat ze voor hun vak alwetend moeten zijn. Maar dat hoeft helemaal niet; het is veel meer een begeleidingsproces dan een docerend proces."